

FORM FOUR CLUSTER KCSE MODEL 6

KISWAHILI PAPER 2 QUESTIONS

1. UFAHAMU (Alama 15)

Soma tarifa hii kisha ujibu maswali yanayofuatia.

1. Jamii yoyote ile ulimwenguni haiwezi kukua, kuimarika na kuendelea mighairi ya kuwatumza na kuwaenzi watoto wake. Watoto ni mbegu ya jamii ya kesho na kama mbegu hiyo haikutunzwa ipasavyo jamii ya kesho haitakua na endapo itakua itadumaa na kushindwa kuendelea. Ili kuhakikisha kuwa watoto wametunzwa ipasavyo, inajuzu jamii nzima kufanya kulihali kuhakikisha kuwa watoto wake wamepata elimu ifaayo, afya inayowastahiki, ulinzi murua na usalama unaostahili. Jamii hiyo lazima ithamini haki za kibinadamu alizo nazo mtoto.

Serikali zote ulimwenguni zinapaswa kuthamini na kuenzi Muafaka kuhusu Haki za Mtoto. Nchi nyingi ulimwenguni zimekwisha kuafiki Muafaka kuhusu haki za mtoto. Muafaka huo unahakikisha kuwa zinaridhia kuhakikisha kuwa haki za mtoto hazitakiukwa na endapo zitakiukwa ziko tayari kukubali ukiukwaji huo mbele ya jumuiya ya ulimwengu mzima. Muafaka huo unashadidia haki za kimsingi za mtoto popote pale na bila ya ubaguzi. Haki hizi ni haki ya kuishi, haki ya kujiendeleza ipasavyo; haki ya kulindwa dhidi ya taathira mbaya, kudhalilishwa au unyanyasaji wa jinsi yoyote ile; kushiriki kikamilifu katika maisha ya kijamii, kiuchumi na hata kisiasa pamoja na dhidi ya kongwa la ajira.

Katika mataifa mengi, watoto wamesakamwa na wingi wa matatizo. Matalan, kusokomezwa kwenye vita vya kikabila, ajira ya watoto, unyanyasaji wa kijinsia na maovu mengine ya ukiukwaji wa haki za kibinadamu. Zipo nchi ambapo watoto wanaoishi katika maeneo ya mashambani wana fursa chache za kupata elimu ifaayo na afya ya kimsingi wakilinganishwa na wenzao wanaosakini katika maeneo ya mijini. Muafaka huu unasisitiza kuwa kuwepo kwa tofauti za jinsi hii katika jamii ni ukiukaji wa haki za kibinadamu. Inahalisi serikali za nchi hizo kuhakikisha kuwa hali hizi zimefilia majinani.

(a) Kwa nini jamii ya kesho inategemea hali nzuri ya watoto? (alama 1)

.....
.....
.....
.....

(b) Ni hatua gani kuu ambazo zafaa kuchukuliwa kuhakikisha kuwa watoto wanatunzwa ipasavyo? (alama 4)

.....
.....
.....
.....

(c) Eleza haki zozote mbili za kimsingi walizo nazo watoto. (alama 4)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

(d) Taja dhiki wanazokumbana nazo watoto. (alama 3)

.....
.....
.....
.....

(e) Eleza maana ya vifungu hivi vilivyotumika katika kifungu: (alama 3)

(i) Mighairi ya

.....
.....
.....
.....

(ii) Kufanya kulihali

.....
.....
.....
.....

(iii) Kongwa la ajira

.....
.....
.....
.....

2. MUHTASARI (Alama 9)

Soma habari ifuatayo kisha ujibu maswali.

2. Vijana wengi, wake kwa waume, walikuwa ndio tu wakamilishe shughuli ya kusajiliwa chuoni. Walikuwa bado nadhari zao zimetekwa na ugeni, hawajapata starehe akilini mwao wala kujisikia wamekaribia kama kwao nyumbani. Kwa hakika mazingira yale mapya yalikuwa yanawapa kiwewe kidogo au tuseme hata woga kiasi. Kusema kweli, kwa wakati ule walikuwa hawajui ni maisha ya namna gani yanayo wasubiri mahali pale. Hawakuweza kukadiria kwa uyakinifu wowote iwapo makaazi yao pale ya miaka minne mizima kuanzia wakati ule, yangekuwa na utulivu na raha au pengine yangeondokea kuwa ya roho juu juu na matatizo chungu nzima. Walisubiri

Walimsubiri mkuu wa Chuo aingie wasikize atakalosema waweze kubashiri vyema mkondo wa maisha yao utakavyokuwa. Lakini jinsi walivyosubiri Mkuu wa Chuo aingie ukumbini ndivyo wayo wayo lao lilivyo zidi kuwacheza shere. Waliwaza: ugeni jamani kweli ni taabu. Mawazo mengi yaliwapitia bongoni mwao. Wakawa kimya ukumbi mzima, kama kwamba wamekuja mazishini badala ya kuja kusoma. Waliwaza na kuwazua. Waliona au pengine walidhani kuwa hapa kila kitu ni tofauti.

Wanafunzi hawa waliona tofauti nyingi kati ya mambo pale chuoni na yale walivyokuwa wamezoea. Kwa mfano, mwalimu Mkuu hapa hakuitwa „headmaster” kama kule katika shule za msingi na vile vile shule za upili, bali alitwa „vice-chancellor”. Nyumba za kulala hazikuitwa „dormitory” au „mabweni”. kama walivyozoea, bali zilitwa „halls” kwa sababu sio kumbi za aina yoyote ile bali ni nyumba hasa, zenye vyumba vya kulala, kama nyumba nyingine zozote zile. Shule yenyewe haikuitwa shule au skuli, au hata chuo kikuu kama walivyozoea kuiita walipokuwa shule zao za upili huko, bali hapa wenyewe wenyeji waliita kwa majina mengine kabisa! Mara University, mara Zutafindaki, mara Ndaki kwa ufupi, mara Jamahiriya na kadhalika na kadhalika! Waliwaza: kweli mahali hapa panaweza kumkanganya mtu! Kwa kweli kabisa panaweza kumzubaisha mtu hadi kufikia kiwango cha kuonekana kama zuzu! Hata hivyo

hawakuvunjika moyo, bali walipiga moyo konde wakanena kimoyomoyo: potelea mbali Ukiyavulia nguo, yaoge! Walikuwa wamo katika hali hii ya kurandaranda katika ulimwengu wa mawazo pale katika ulimwengu wao

mpya, ulimwengu mwingine kabisa usiofanana hata chembe na ule waliouzoa, Mkuu wa Chuo alipoingia. Kuingia Mkuu wa Chuo, wote walisimama kwa pamoja na kwa mjiko, wamekaka kama askari katika gwaride. kuona hivyo, Mkuu wa Chuo akawaashiria wakae tu, bila kujisumbua. Kicheko kikawatoka bila kukosa adabu na heshima, kisha wakakaa kwa makini. Ndio mwanzo wakajisikia wamepoa.

Kuona kuwa sasa wametulia na wamestarehe, Mkuu wa chuo akaanza kwa kuwaamkia, kisha akawajulisha kwa wakuu wa vitivo mbali mbali na idara mbali mbali waliokuwa wamekaa pale jukwaani alipo yeye upande huu na huu. Kufikia hapo, alaka ikawa imeungwa baina ya wenyeji na wageni wao. Kila mtu akaona mambo yamesibu tena, huo bila shaka ni mwanzo mwema, na kama ilivyosemwa na wenye busara, siku njema huonekana asubuhi. Hii, kwa wote ndiyo asubuhi: na si asubuhi tu, bali ni asubuhi njema, si haba.

Maswali

a) Ukirejelea aya ya kwanza na ya pili, eleza ni kwa nini wanafunzi walikuwa na wasiwasi. (Maneno 45 - 50) (alama 6)

Matayarisho

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Jibu

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

b) Ni mambo gani mageni ambayo wanafunzi walikumbana nayo, (Maneno 20 - 25) (alama 3) Matayarisho

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Jibu

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

c) Bila kupoteza maana, fupisha aya tatu za mwisho kwa kutumia maneno yako mwenyewe. (Tumia maneno 40 - 45)
Matayarisho

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
.....
.....

Jibu.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3.MATUMIZI YA LUGHA (Alama 40)
3.(a) Nomino zifuatazo zimo katika ngeli zipi?

- i) neno
- ii) mate(alama 2)

(b) Eleza matumizi mbalimbali ya „ni“ katika sentensi ifuatayo. (alama 2)
Nendeni mkamwite Kanini ambaye ni mwanafunzi wangu niliyemwacha maktabani

.....
.....
.....

- (c) Taja alia zinazotumika katika kutamka sauti zifuatazo i)/dh/
ii)/gh/(alama 2)

- d) Ainisha matumizi ya –ema katika sentensi ifuatayo (alama 3)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Mwanafunzi mwema ametunzwa vyema kwa wema wake (e) Andika katika usemi wa taarifa (alama 2)
“Atamkuta papa hapa akija kesho”. Alisema.

.....
.....
.....
.....
.....

(f) Andika sentensi hii upya bila kubadilisha maana „O“ rejeshi na kiambishi ngeli (alama 2)

Mwanafunzi alitumwa nyumbani juzi na hajakata karo hadi leo.

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....

(g) Andika sentensi zifuatazo kulingana na maagizo uliyopewa.

i) Tano ondoa tatu matokeo ni mbili (anza: Mbili...) (alama 1)

.....
.....
.....
.....
.....

ii) Mwalimu huyu anafunza Kiswahili (Maliza kwa kiashiria kisisitizi) (alama 1)

.....
.....
.....
.....
.....

iii) Ng“ombe aliyekuwa nyuma ya ua alichechemea kwa vile aliumia ukwato wake. (andika kwa wingi) (alama 2)

.....
.....
.....
.....
.....

(h) Tunga sentensi ukitumia kisawe cha neno lifuatalo (alama 2) Ndwele

.....
.....
.....
.....
.....

(i) Ainisha sentensi hii (alama 3) Aliyenichokoza

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(j) Geuza sentensi hizi ziwe katika kauli ya kutendewa (alama 4)

i) Muktubi amempa mwanafunzi jarida.

.....
.....
.....
.....
.....

ii) Bate alivua samaki wengi.

.....
.....
.....
.....

(k) Tunga sentensi zinazoonyesha matumizi ya vihusishi katika hali zifuatazo (alama 4)

i) Uhusiano wa zaidi ya hayo

.....
.....
.....
.....

ii) Kuonyesha chanzo

(l) Changanua sentensi ifuatayo kwa vistari/vishale (alama 4) Kandanda ni mchezo maarufu duniani

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(m) Sahihisha sentensi ifuatayo (alama 2)

Wanafunzi ambao waliokuwa wakarimu walimpenda Bi Mtajika.

.....
.....
.....

